

Төрөөбүт тыл уруога.

Кылаас	4	
Үөрэнэр кинигэ	Саха тыла. Л.В. Захарова,Дьокуускай,2005	
Уруок тиэмэтэ	«Аат тылы , даҕааһын ааты хатылыыр оонһуу -уруок»	
Учуутал үлэтин сорукутара	<p>Үөрэтэр сыала: Аат тыл, даҕааһын ааты чингэтии.</p> <p>Сайыннарар сыала: Үөрэнээччи санаатын сааһылаан этэр үөрүйэҕин, кэпсэтиигэ быһаарсар, тобулук толкуйу түмэр сатабылларын сайыннарыы;</p> <p>Иитэр сыала: оҕону үлэһит, кырдыксыт, үтүө майгыга иитии.</p>	
Сүрүн өйдөбүллэр уонна терминнэр	Аат тыл. Даҕааһын аат	
Туттуллар информационнай тэриллэр	<ul style="list-style-type: none"> • Компьютер, мультимедийный проектор, презентация • Карточкалар 	Предметтэр икки ардыларынааҕы сибээс: Тулалыыр эйгэ,технология,музыка
Уруок тиибэ	Билиини чингэтии уруок	
I. Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ:		
Тустаах үөрэх предметин үөрэтии түмүгэ:	Метапредметнэй сатабыллар	Тус туһаайы сатабыллара
Аат тылы, даҕааһын ааты араара үөрэни Соруудахтары сөпкө толорор, ылбыт билиитин туһанар.	<p>Билэр-көрөр сатабыл: Үөрэх соруугун туруорар ону ситиһэргэ бэйэтин үлэтин тэрийэр.</p> <p>Тус бириэмэтин сатаан туһанар</p> <p>Бодоруһар сатабыл: Бииргэ үлэлири былаанныыр,бэйэ-бэйэҕэ көмөлөһүү.</p> <p>Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир.</p> <p>Билэр-көрөр үөрүйэх (Үлэ сыалын-соруугун таба туруорар; Ылбыт билиитин сатаан түмэ, сааһылыыр;</p>	<p>Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыллар: Тылын сайыннарар сыалы-соруугу таба туруорунар, сатаан былаанныыр, туох-ханлык түмүккэ кэлиэхтээҕин быһа холоон билэр.</p> <p>Тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээҕин арааран өйдүүр</p> <p>Ытык өйдөбүллэри инэрии түмүгэ : Саастыылаахтарын кытта биир сыаллаах-сорукутаах таһаарылаахтык, көдүүстээхтик үлэлиир үөрүйэхтээх буоларга дьулуһар</p>

	Билиини- көрүүнү кэбэбэстик ылар. Кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын ойдүүр. Атын киһи тугу сангарарын быһа түспэккэ болбойон истэр.	
--	--	--

Уруок хаамыыта

Уруок этаптара	Учуутал дьарыга	Үөрэнээччилэр дьарыктара
I. Тэрээһин чааһа	1. –Бары турдубут, уоскуйдубут. Үтүө күнүнэн! Оҕолоор бэйэ-бэйэбитигэр мичээрдэһэбит, уруокка бары бэлэмнит? Олордубут, уруокпутун сағалыбыт. Бүгүн биһиэхэ ураты уруок буолар, уруокпут оонньоу быһытынан барыа.	Эбэрдэлэһэллэр Сэргэхсийии, хомуллуу, бэлэмнэнии. Үлэлиир турукка киирэллэр.
II. Уруокка кириии	Бары дуосканы көрдүбүт. Билигин паранан тахсан бу ыһыллыбыт тыллары бөлөхтөргө сааһылаан. Сүбэлэһин, толкуйдаан.. дирин, уйа, хаар, куруппааскы, тымныы, туман кырыалаах, сибидэй, чэбдик, манан, хаарыйар, борон Бу тыллары хайдах бөлөхтөөтүгүт? Ол аата бүгүндү уруокпут темата туох диэн эбитий? Саамай сөп. Бу уруокка тугу гынар эбиппитий? Олордубут.. Бары аахтыбыт. (Слайд) Аат тылы үөрэтэммин Дабааһыны билэммин Сахам тылын сайыннарыам Тылбын-өспүн байытыам! Бу уруокпут девиһа буолар.	Тыллары бөлөхтүүлэр. Бйытыыларга эппиэттииллэр. Толкуйга киирэллэр

<p>III. Уруок сүрүн чааһа. Бөлөгһнэн оонньуу</p>	<p>Оонньуубутун сағалыбыт. Хас сөп эппиэт аайы манньк жетоннары ылыаххыт. Бастакы түһүмэх «Сөп, сыһа»-диэн. Оонньуу быраабылатын билэҕит дии. Хатылыағын эрэ. Сөбүлэхэр буоллаххытына от күөҕү, сөбүлэспэккит кыһылы көрдөрөҕүт.</p> <p>Мин этиилэри ааҕабын. Ким урут көрдөрбүт жетон ылар. 1. Аат тыл ким? туох ? диэн ыйытыыга хоруйдуур, предмети көрдөрөр. (аһаа) 2. Аат тыл түһүктэринэн уларыыбат.(сыһа) 3. кустук-айылҕа көстүүтүн көрдөрөр аат тыл. (сөп) 4. Даҕааһын аат тылтан үөскээбэт.(Сыһа, үөскүүр) 5. Даҕааһын аат хайдах? ханнык? ыйытыыларга хоруйдуур.(сөп) 6. Даҕааһын аат түһүктэринэн уларыыарбат(сөп) 7. Гардыылаах аат тыл кимизнэ, туох киэнэ буоларын көрдөрбөт (Сыһа) 8. Төрүт түһүккэ турар аат тыл этиигэ туһаан буолар.(сөп) 9. Чооруос-чопчу предмети көрдөрөр аат тыл.(сөп) 10. Сэмэй-көрсүө-маарыннаһар суолталаах даҕааһын ааттар. (сөп) Манан бастакы түһүмэх түмүктэнэр. 2с түһүмэх. Ребус таайыы.(слайд.) (пааранан таайаллар)-Билигин ребустары атастастыбыт уонна бэрибиэркэлэнэбит.(слайд) 3 түһүмэх- Тыл ситимэ.(ойуу бэриллэр) Тыл талаллар, бу кыыл туһунан. Даҕ. ааты туттан тыл ситимнэрин тэтэрээккэ суруйабыт. Д.а+А.т Тэтэрээппитин астыбыт, бүгүнгү чыыһыланы суруйдубут. Кылааска үлэ , 3 соруудах</p>	<p>Учуутал биэрэр ыйытыыларын болҕомтолоохтук истэллэр. Этиллибитэн бири талаллар Илиилэрин уунан эппиэттииллэр. Атын кыи тугу санарарын быһа туспэккэ болҕойон истэллэр. Сыһатын сөбүн таайаллар...</p> <p>Ребус пааранан таайаллар, бэрибиэркэлииллэр.</p> <p>Тэтэрээккэ үлэлиилэр</p>
--	--	--

<p>IV. Сынньалан чаас</p>	<p>Физминутка (Аат тыл- илиини үөһэ уунуу, Даҕ.аат- ойобут) Туу, чизинэй, аптаах, куртуйах, өйдөөх, тиин, күүстээх, ньургуһун, кэрэ, илим(тылы этэбин)</p>	<p>Хамсанылары онороллор</p>
<p>V. Бөлөбүнэн оонньуу салбыта</p>	<p>4 түһүмэх Тиэкис. Тиэкистэн даҕ.аат уонна аат тым ситимин булан устун.. Маңнайгы хаар Көмүс күһүн ааһан, сир тоңно. Биир сарсыарда маңан хаар кыырпахтара салгыңна тэлээрэн түстүлэр. Хатың лабааларын ичигэс муус маңан суорҕанынан сабынна. Тыа бүтүннүү саңа көп суорҕанынан бүрүлүннэ. Тула барыта иһийэн-сырдаан көһүннэ. Айылҕа барахсан кыһыңны таңаһын таңнан, бары силигэ ситэн, нуоҕайа нуктаан турда. Маңнайгы хаар түһэрэ кэрэ даҕаны.</p> <p>5 түһүмэх Бары көрдүбүт. Ханнык дыыл кэмэй? (слайд, муз.) Саха сириң кыһыңны айылҕатың туһунан 5-6 этиилээх тиэкистэ суруйун. Тиэкис араастарың саныаххайың эрэ(Сэһэргээһин, ойуулааһың, тойоннооһун)</p> <p>6 с түһүмэх 1.«Тылла таһаар» Кыайыылаахтар (пааранан)</p> <p>Иккис сорудах. Ыһыллыбыт өс хоһоонун таналлар, быһаараллар(кырыллыбыт лиис) Арыы үрдүгэр уу дагдайбат, кырдык үрдүгэрсимыйа тахсыбат</p> <p>1. Үтүө ат биир кымныылаах , үтүө киһи биир тыллаах.</p>	<p>Бэйэ санаатың сааһылаан этэллэр. Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиллэр</p>
<p>VI. Санаа атастаһыта</p>	<p>Маңан оонньуубут түмүктэнэр, жетоннарбытың ааҕабыт ? Дэь билигин, бу ылбыт жетоннарбытыңан бу листэри киэргэтэн</p>	<p>Урук туһунан санааларың этэллэр. Жетоннарыңан көбүөр онороллор.</p>

<p>(рефлексия) Түмүк</p>	<p>сынырабыт. Чэ, эрэ көрдөрүң эрэ... Ол аата ким ордук үчүгэйдик үлэлээбит эбитий? -Ханнык түһүмэби сөбүлээтигит? Тоѳо? -Тугу ыарырѳаттыгыт? Бу курдук ким элбэх тылы билэр ол сангарар сангата манлык кэрэ,баай буолар эбит . Манан уруокпут бүтэр.</p>	<p>Түмүк онороллор</p>
------------------------------	---	------------------------